Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

8.11.2021

Maa- ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi

Viite: Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö hallituksen esitys laiksi luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestämisestä sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto

Lapin ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua lakiehdotukseen ja toivoo, että esille tuotuja näkökulmia huomioitaisiin lakiehdotuksen käsittelyssä.

Lain esittelyosa 3.7

Lain esittelyosiossa kohdassa 3.7 luonnonvaraisten kasvituotteiden keruu ja sertifiointi luonnonmukaisina tuotteina mainitaan Metsään.fi -palvelu luomukeruualueiden sertifiointia tukevana palveluna. Lapin ELY-keskus toteaa, että digitaalista palvelua ei ole tarkoituksenmukaista kirjoittaa lain esittelytekstiin, koska sähköiset järjestelmät muuttuvat nopeasti ja palvelu ei toimi vielä riittävästi alueiden selvitystä ja valvontaa tukevana työkaluna.

Lakiesitys 2 luku 6 §

Lakiesityksen 2 luvun 6 § mukaan **Ruokavirasto valvoo luonnonalueita**, jotka on valvontajärjestelmään ilmoittanut muu kuin luonnonalueen omistaja tai haltija, ja joilta jokamiehen oikeudella kerätään luonnonvaraisia kasvituotteita.

Kyse on ns. selvittäjämallista, jonka valvonta kuuluu nykyisin ELY-keskuksille. Selvittäjämallilla toimivia yrityksiä on vähän ja suurin osa luomuun liitetyistä keruualueista on Lapin ELYn valvonnassa. Lapin ELY kannattaa sitä, että keruutuotantoa valvoo viranomainen, jolla on kokemusta ja resursseja hoitaa valvonta kustannustehokkaasti ja luotettavasti. Ruokavirasto on edellyttänyt selvittäjän toiminnan tarkastamista ELYjen omana työnä. Lapin ELY-keskus on edelleen halukas jatkamaan myös tätä tehtävää. Katsomme, että Lapin ELY-keskuksella on vahva kokemus, osaaminen ja toimintaympäristön tuntemus sekä valmiina toimiva yhteistyöverkosto muiden ELY-keskusten kanssa. Yhteistyöstä on olemassa kirjalliset sopimukset, joita Ruokavirasto on edellyttänyt. Lapin ELY-keskus on aktiivisesti kehittänyt luomukeruualueiden valvontaa vuodesta 1999 ja ylläpitänyt vuosittaista tiedonvaihtoa selvittäjätoiminnasta eri ELY-keskusten alueilla vuodesta 2018. Luomukeruun kehittäminen on kirjattu myös useisiin Lapin kehittämistä linjaaviin strategioihin. Olemme halukkaita ottamaan vastuuta ELY:jen luomukeruuasiantuntijoiden yhteydenpidosta ja selvittäjätoiminnan toteutumisesta myös jatkossa. ELYille ei ole esitetty

perusteita siitä, miksi järjestelmää halutaan tältä osin muuttaa. Myös yrityksiltä on tullut toiveita, että valvonta säilyisi ELY-keskuksilla. Metsätilojen valvonta säilyy joka tapauksessa ELY-keskuksilla, joilla on metsätoimintaympäristön asiantuntemusta ja hyvät yhteistyöverkostot.

Esitys: luomukeruualueiden selvittäjän valvonta säilyy edelleen ELY-keskuksilla.

Lakiesitys 2 luku 6 §

Lakiesityksen 2 luvun 6 § mukaan Ruokavirasto valvoo luonnonalueita, jotka on valvontajärjestelmään ilmoittanut muu kuin luonnonalueen omistaja tai haltija, ja joilta **jokamiehen oikeudella kerätään luonnonvaraisia kasvituotteita**.

Lakiesityksessä jokamiehen oikeudella kerättävät tuotteet erotetaan ei-jokamiehen oikeudella kerättävistä tuotteista. Luomuasetus ei jaa näitä erilleen ja luomukeruualueen vaatimukset ovat samat jokamiehenoikeudella ja metsänomistajan luvalla kerättävillä tuotteilla. Lapin ELY-keskus katsoo, että selvittäjämallin ei tulisi rajoittua pelkästään jokamiehenoikeudella kerättäviin tuotteisiin ja kyseinen rajoitus tulisi poistaa.

Kaksi vuotta voimassa olleen tulkinnan mukaan luvanvaraisten luomuluonnontuotteiden keruu on edellyttänyt metsätilan liittämistä perusmallilla valvontaan. Tämän muutoksen jälkeen metsätilojen liittyminen laajoihin luomukeruualueisiin on radikaalisti vähentynyt ja tilojen valvontakustannukset kasvaneet. Tätä aiemmin vuodesta 1999 vuoteen 2018 on sertifioitu selvittäjämallilla alueita luvanvaraisten keruuseen. Vuoden 2019 Ruokavirasto tulkitsi keruuluvan antamisen markkinoille saattamisena ja edellytti sen seurauksena metsätilan liittämistä ELYn valvontaan.

Keruuluvan antamista ei tule sekoittaa keruualueiden sertifiointiin. Yleisen elintarvikeasetuksen (EY N:o 178/2002) mukaan luonnonvaraisia kasveja ennen keruuta ei ole määritelty elintarvikkeeksi. Tällöin metsänomistaja keruuluvan antaessaan ei saata markkinoille elintarvikkeita. Tämän perusteella metsänomistajan, joka antaa keruuluvan, ei tarvitse itse liittyä luomuvalvontaan, jos alue on jo sertifioitu selvittäjämallilla. Luomuvalvonnan näkökulmasta koko keruuluomun tuotantoketju on valvonnassa, kun keruualue on asianmukaisesti sertifioitu ja keruutuotteen markkinoille saattava yritys on luomuvalvonnassa.

Lapin ELY-keskus toivoo, että laki luonnonmukaisen tuotannon järjestämisestä mahdollistaa tulevaisuudessa sellaisen toimintamallin keruualueiden valvontaan, mikä edistää uusien luomukeruualueiden syntymistä tehokkaalla ja oikeudenmukaisella tavalla. Luonnontuotetoimialalla on perusteltua valita menetelmät, jotka ovat kustannustehokkaita metsänomistajan, luonnontuoteyritysten ja hallinnon kannalta.

Esitys: selvittäjämallilla on voitava tuottaa sekä jokamiehenoikeudella että ei-jokamiehenoikeudella kerättäviä luomuluonnontuotteita.

Perusteluna: Yleinen elintarvikeasetus (EY N:o 3 artiklan 8) -kohdan mukaan ”markkinoille saattamisella” tarkoitetaan ”elintarvikkeen tai rehun hallussapitämistä niiden myyntiä varten, myös myytäväksi tarjoamista tai muuta joko ilmaiseksi tai korvausta vastaan tapahtuvaa siirtoa sekä itse myyntiä, jakelua ja muita siirtomuotoja”. Asetuksen 2 artiklassa todetaan, ettei elintarvikkeen määritelmään sisälly kasvit ennen korjuuta.

8.11.2021

A007617

Allekirjoittaja A007617
DN: cn=A007617, ou=Ely, email=marja.perala@ely-keskus.fi
Päivämäärä: 2021.11.08 11:00:06 +02'00'

E -vastuualueen johtaja Marja Perälä

Heidi Nikkilä

Digitaalinen allekirjoittaja: Heidi Nikkilä
Päiväys: 2021.11.08 10:25:16 +02'00'

Tukiasiantuntija Heidi Nikkilä